

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. spalio 13 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Sigitos Rudėnaitės (kolegijos pirmininkė), Donato Šerno (pranešėjas) ir Egidijos Tamošiūnienės,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal pareiškėjų A. R. ir K. R. kasacinį skundą dėl Šiaulių apygardos teismo 2021 m. sausio 6 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal pareiškėjų A. R. ir K. R. pareiškimą suinteresuotiems asmenims uždarytai akcinei bendrovei „Intrum Lietuva“, antstoliui Tomui Ubartui ir T. R. dėl bankroto bylos iškelimo fiziniams asmenims.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių atsiskaitomą išskirti fizinių asmenų bankroto bylą, aiškinimo ir taikymo.
2. Pareiškėjai pateiktu pareiškimu prašė išskirti jiems bankroto bylą, patvirtinti 1000 Eur lėšų sumą, reikalingą kiekvieną mėnesį jų šeimos būtiesiems poreikiams tenkinti nuo teismo nutarties išskirti fizinio asmens bankroto bylą įsiteisėjimo dienos iki nutarties patvirtinti mokumo planą įsiteisėjimo dienos, paskirti bankroto administratore UAB „Stiprus žmogus“, nustatyti 4 mėn. terminą fizinio asmens kreditorių reikalavimų tenkinimo ir jo mokumo atkūrimo planui pateikti nuo nutarties išskirti bankroto bylą įsiteisėjimo dienos.
3. Pareiškime nurodė, kad nuo 2004 iki 2007 metų dirbo Airijoje, jų gaunamos pajamos ir turimos santaupos bei ekonominis pakilimas pasaulyje leido drąsiai vertinti savo finansines galimybes. 2007 metais pareiškėjai sudarė paskolos sutartį su „Citadele bankas AS“ Lietuvos filialu dėl 315 000 Lt (91 230 Eur) kredito, norėdami rekonstruoti turimą būstą, pritaikyti jį gyventi sau ir pareiškėjos motinai, kuriai buvo būtina slauga. Už šios kredito sutarties vykdymą laidavo jų sūnus T. R., jis šiuo metu taip pat nebėgali įvykdyti sutartinių įsipareigojimų dėl užklupusių finansinių sunkumų. 2007 metais pareiškėjai grįžo gyventi į Lietuvą. 2008 metais kilus pasaulinei ekonominei krizei, įmokos mokėti tapo sunkiau, tačiau iki pat 2012 metų visus savo sutartinius įsipareigojimus pareiškėjai vykdė tinkamai, jokių naujų finansinių įsipareigojimų nepriėmė. Tačiau dėl kintančių paskolos palūkanų kredito įmoka smarkiai padidėjo (iki maždaug 3000 Lt (870 Eur) per mėn.) ir ši suma tapo nebepakeliamu našta. Likusi nesumokėta paskolos dalis buvo perduota priverstiniam išieškojimui. Priverstinio vykdymo metu iš varžytinių buvo parduotas pareiškėjų turtas, todėl šiuo metu jokio kito turto jie nebeteri. Nuo 2012 metų grąžinta didelė 51 207 Eur suma, parduotas nekilnojamas turtas. Nepaisant turto pardavimo ir ilgus metus iš pareiškėjo darbo užmokesčio atskaitomų lėšų, pareiškėjai vis dar yra skolingi didelę sumą pinigų – 65 000 Eur. Šiuo metu jų gaunamos pajamos turėtų siekti apie 1300 Eur, kol pareiškėja nėra susiradusi darbo ar negauna senatvės pensijos. Šiuo metu pareiškėja yra užsiregistravusi Užimtumo tarnyboje, tačiau jai susirasti darbą sudėtinga. Pareiškėjai priartėjo prie garbaus amžiaus, tačiau su skola susijusios sumos tik auga, o gaunamos pajamos nesudaro galimybių ateityje per protingą terminą grąžinti visas turimas skolas ir atkurti mokumą.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

4. Šiaulių apylinkės teismas 2020 m. lapkričio 17 d. nutartimi atsisakė išskirti bankroto bylą.
  - 4.1. Teismas nustatė, kad antstolio Tomo Ubarto kontoroje išieškoma skolininko K. R. skola išieškotojai UAB „Intrum Lietuva“, skolos likutis yra 64 944,86 Eur, nesumokėta vykdymo išlaidų suma – 2597,79 Eur. Šiaulių miesto apylinkės teismo 2012 m. birželio 12 d. nutartimi buvo nutarta priverstinai parduoti iš varžytinių K. R. ir A. R. nuosavybės teise priklausančią nekilnojamąjį turtą, įskaitant 73/100 dalis pastato – gyvenamojo namo, esančio (duomenys neskelbtini). Turtas parduotas A. R., kuris yra pareiškėjo brolis. Pareiškėjai ir toliau gyvena šiame name. Pareiškėjai nėra juridinių asmenų dalyviai, per paskutinius 3 metus nuosavybės teise įregistruotų nekilnojamųjų daiktų, esančių Lietuvos Respublikos teritorijoje, neturėjo ir neturi. Pareiškėjai priklauso transporto priemonė, pareiškėja per paskutinius 3 metus įregistruotų ir (ar) išregistruotų transporto priemonių neturi. Pareiškėjos sąskaitos likutis 2017 m. gruodžio 31 d. buvo 0 Eur, pareiškėjo 2020 m. liepos 20 d. – 10,71 Eur. Pareiškėjas dirba ir gauna senatvės pensiją. Pareiškėjo darbo užmokestis, atskaicius mokesčius, 2019–2020 m. sudarė nuo 973 Eur iki 1258 Eur per mėnesį. Pareiškėjas gauna senatvės pensiją, kurios dydis yra 442,43 Eur.
  - 4.2. Teismas sutiko su pareiškėjų pozicija, jog šiuo metu jų įsipareigojimų kreditoriams suma viršija Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatyme (toliau – ir FABI) nustatytą dydį – 25 Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintas minimalias mėnesines algas (toliau – MMA), tačiau pažymėjo, kad bankroto bylai išskirti vien šios sąlygos nepakanka, teismas turi spręsti, ar fizinis asmuo yra nemokus. Teismas vertino aplinkybę, jog pareiškėja nededa maksimalių pastangų susirasti darbą ir gauti bent minimalias pajamas, jos pastangos apsiribojo tuo, kad 2020 m. liepos mėnesį ji užsiregistravo Užimtumo tarnyboje. Kadangi pareiškėjai patalpų nuomos sutartį sudarė su M. V., kuris nėra daikto savininkas, byloje nėra duomenų, kokių teisiniu pagrindu M. V. sudarė daikto, kurio savininku ar įgaliotu asmeniu jis nėra, nuomos sutartį, patalpų nuomos sutartis nėra įregistruota viešame registre, teismas nusprendė, kad pareiškėjai leistiniais įrodymais nepagrindė, jog yra susiklostę nuomos teisiniai santykiai, dėl kurių jie patiria 437 Eur išlaidas. Teismas iš pateiktų pareiškėjų sąskaitų išrašų nustatė, kad pareiškėjai gana dažnai leidžia laiką kurortiniame mieste, ten lankosi restoranuose, kavinėse, parduotuvėje „Kristiana“ ir toliau teikia paramą pilnametei dukteriai. Tai leido teismui nuspręsti, jog nemokus asmuo, turintis įsipareigojimų kreditoriui, negalėtų sau leisti tokių išlaidų, o stengtųsi taupyti, kad būtų kuo daugiau tenkinami teisėti kreditorių reikalavimai.
  - 4.3. Teismas apskaičiavo, kad, išskaičius skolos dalį, pareiškėjams per mėnesį lieka nuo 950 Eur iki 1000 Eur pajamų,

todėl nusprendė, kad pareiškėjai šiuo metu gauna pakankamas pajamas. Nusprendė, kad iš šiuo metu gaunamų pajamų (neįrodžius nuomos mokesčio mokėjimo, bet laikant, kad būsto išlaikymo suma gali siekti apie 200 Eur per mėn.) pareiškėjai per mėnesį gali skirti virš 550 Eur skolai sumokėti, jų pragyvenimui liktų dar apie 800 Eur ir skola būtų sumokėta per protingą 9–10 metų terminą.

5. Šiaulių apygardos teismas 2021 m. sausio 6 d. nutartimi paliko nepakeistą Šiaulių apylinkės teismo 2020 m. lapkričio 17 d. nutartį.
  - 5.1. Teismas, atmesdamas pareiškėjų apeliaciniame skunde pateiktus argumentus dėl nuomos sutarties, sudarytos būsto savininko ir jo nuomotojo, pateikimo teismui, nurodė, kad pareiškėjai teismui nepateikė pagrįstų įrodymų, jog nuomojasi namo dalį su garažais ir žemės sklypu, esančiais (duomenys neskelbtini), ir už nuomą moka 437 Eur nuomos mokesį, nors turėjo pareigą įrodymus teikti iš karto, o ne laukti, kol teismas jų paprašys.
  - 5.2. Teismas sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, jog iš šiuo metu gaunamų pajamų pareiškėjai per mėnesį gali skirti virš 550 Eur skolai sumokėti, jų pragyvenimui liktų dar apie 800 Eur ir skola būtų sumokėta per protingą 9–10 metų terminą. Nors pareiškėjas yra pensinio amžiaus, o pareiškėja jo sulauks 2022 m. liepos mėn., šiuo metu pareiškėjas dirba ir gauna darbo užmokesį bei pensiją, o pareiškėja yra užsiregistravusi Užimtumo tarnyboje, ieško darbo ir jai yra reali įsidarbinimo galimybė, taip prisidedant prie skolos grąžinimo. Teismas sutiko su pareiškėjų argumentais, jog ateityje jų pajamos gali pakisti į mažesnę pusę, tačiau, pasikeitus faktinėms aplinkybėms, pareiškėjai turi galimybę vėl kreiptis į teismą dėl bankroto bylos iškelimo fiziniams asmenims. Šiuo metu nėra pagrindo pareiškėjų pripažinti nemokiais, nes jie gauna pakankamas pajamas, pareiškėja turi galimybę dirbti, padidinant pajamas, yra reali galimybė per tinkamai nustatytą laiką atsiskaityti su kreditoriais. Teismo vertinimu, siekdami sąžiningai atsiskaityti su kreditoriais, padengti savo turimas skolas, asmenys turi kiek labiau suvaržyti savo išlaidas ir stengtis kuo daugiau gauti pajamų, o didžiąją dalį jų skirti skoloms dengti.

III. Kasacinio skundo teisiniai argumentai ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

6. Kasaciniu skundu ieškovė prašo panaikinti Šiaulių apygardos teismo 2021 m. sausio 6 d. nutartį ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti Šiaulių apygardos teismui. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
  - 6.1. Teismai pažeidė FABĮ 2 straipsnio 2 dalies ir 5 straipsnio 8 dalies 1 punkto nuostatas, nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos, nes nustatė, kad pareiškėjų skolos viršija 25 MMA, pripažino, jog ši finansinį įsipareigojimą pareiškėjai galėtų įvykdyti per 9–10 metų terminą, todėl yra mokūs. Teismai nukrypo nuo protingo termino sąvokos aiškinimo, atsizvelgiant į konkrečias šios bylos aplinkybes (pvz., pareiškėjų amžių). Teismų apskačiuotas terminas pernelyg ilgas, užkerta galimybę atkurti mokumą per protingą terminą.
  - 6.2. Teismai padarė išvadą, kad pareiškėja galėtų pajamas padidinti, nes šiuo metu nededa pastangų susirasti darbą, nepagrįstai išplėtė FABĮ 2 straipsnio 2 dalies ir 5 straipsnio 8 dalies 1 punkto nuostatų turinį, nes ši aplinkybė negali turėti įtakos asmens mokumo nustatymui bankroto bylos iškelimo stadijoje.
  - 6.3. Taip pat teismai nepagrįstai nevertino skolinių įsipareigojimų kito dinamikos perspektyvos – skola gali didėti dėl skaičiuojamų palūkanų ir vykdymo išlaidų. Teismai pažeidė FABĮ 1 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas skolininkų teises ir kartu kreditoriaus ir skolininkų teisių balansą, nes apgynė tik kreditoriaus teises, nevertindami skolininkų interesus.
7. Suinteresuoti asmenys atsiliepimo į kasacinį skundą Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 351 straipsnyje nustatytu terminu ir tvarka nepateikė.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl fizinio asmens nemokumo

8. Fizinio asmens bankroto procesas suteikia galimybę fiziniams asmenims, kurie dėl pablogėjusios finansinės padėties nebegali vykdyti savo įsipareigojimų kreditoriams, grįžti į aktyvią ekonominę veiklą, netapti našta valstybės socialinei sistemai, taip apsaugant asmens orumą, o kreditoriams suteikiant galimybę atgauti bent dalį skolų. Šį procesą Lietuvoje reglamentuoja Fizinio asmens bankroto įstatymas. FABĮ 1 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad įstatymo paskirtis – sudaryti sąlygas atkurti sąžiningo fizinio asmens, ūkininko ir kito fizinio asmens, kuris verčiasi individualia veikla, mokumą užtikrinant kreditorių reikalavimų tenkinimą šio įstatymo nustatyta tvarka siekiant teisingos skolininko ir jo kreditorių interesų pusiausvyros. Šiuo įstatymu sudaromos sąlygos fiziniams asmenims, iš esmės pablogėjus jų finansinei būklei, per protingą terminą pagal galimybes tenkinti kreditorių reikalavimus ir, pasibaigus šiam terminui, įstatyme nustatytais sąlygomis būti atleistiems nuo tolesnio skolų mokėjimo, t. y. atkuriamas jų mokumas ir užtikrinamas kreditorių reikalavimų tenkinimas nustatyta tvarka. Kadangi fizinio asmens bankroto byla gali būti iškelta tik paties fizinio asmens iniciatyva (FABĮ 1 straipsnio 4 dalis), svarbu nustatyti asmens siekį atkurti savo mokumą, t. y. aktyviais veiksmais ieškoti galimybių patenkinti turimus finansinius įsipareigojimus, neprisiimant naujų ir nemažinant savo turimo turto.
9. Teismas priima nutartį iškelti fizinio asmens bankroto bylą, jeigu nustato, kad: 1) fizinis asmuo yra nemokus; 2) jis nemokus tapo sąžiningai; 3) nėra kitų FABĮ 5 straipsnio 8 dalyje nustatytų pagrindų atsisakyti iškelti bankroto bylą (FABĮ 6 straipsnio 1 dalis). Nagrinėjamu atveju teismai nustatė, kad pareiškėjai yra mokūs, todėl fizinio asmens bankroto byla jiems nekeltina. Pareiškėjai su tokia teismų išvada nesutinka ir ją ginčija.
10. Mokumas gali būti suprantamas kaip potencialus skolininko (fizinio ar juridinio asmens) sugebėjimas turimomis priemonėmis sumokėti už tai, kas įsipareigota, t. y. gebėjimas laiku apmokėti įsipareigojimus, grąžinti skolas suėjus jų mokėjimo terminui. „Dabartinės lietuvių kalbos žodyne“ žodis „mokus“ apibrėžtas kaip „galintis mokėti, turintis iš ko mokėti“, o mokumas – kaip „mokamasis pajėgumas“ (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. gruodžio 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-561/2014](#)). Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad nemokumas – tai nesugebėjimas, neturėjimas iš ko mokėti už tai, kas įsipareigota. Nemokumą būtina skirti nuo nenoro atsiskaityti, laikino mokėjimų sutrikimo, gresiančio nemokumo ir situacijos, kai skolininko turtas nebegalima jo įsipareigojimų. Remiantis FABĮ 2 straipsnio 2 dalimi, fizinio asmens nemokumas – tai asmens būklė, kai jis negali vykdyti skolinių įsipareigojimų, kurių mokėjimo terminai yra suėję ir kurių suma viršija 25 MMA, į skolinių įsipareigojimų sumą neįskaitant reikalavimų, kurie negali būti nurašyti (FABĮ 5 straipsnio 8 dalies 1 punktas). Taigi sprendžiant dėl fizinio asmens nemokumo turi būti taikomi tokie kriterijai: skolų suma turi viršyti 25 MMA, šių skolų mokėjimo terminai turi būti pasibaigę ir asmuo faktiškai (objektyviai) neturi turėti galimybės šias skolas padengti. Kasacinio teismo pažymėta, jog situacija, kai asmens finansiniai įsipareigojimai didesni nei jo turimas turtas, tačiau gaunamos pajamos leidžia per protingą laikotarpį šiuos įsipareigojimus įvykdyti, reiškia, kad asmuo gali vykdyti skolinius įsipareigojimus. Vien tai, kad asmens turimų skolų suma viršija jo turimo turto vertę, nereiškia asmens nemokumo, jeigu jis gauna pajamas, kurios yra pakankamos skoloms padengti. Taip pat vien didelių pajamų gavimo faktas automatiškai nereiškia asmens mokumo, jeigu gaunamų, nors ir didelių, pajamų neužtenka jo įsipareigojimams padengti. Nustatant, ar asmuo pajėgus vykdyti savo įsipareigojimus, būtina nustatyti ir įvertinti jo

per ataskaitinį laikotarpį (mėnesį) mokėtiną pinigų sumą, gaunamas pajamas, gaunamų sumų realumą, lėšas, būtinas pragyvenimui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. balandžio 30 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-269-219/2015](#)).

11. Plėtodamas minėtą praktiką kasacinis teismas išaiškino, kad sprendamas, ar fizinis asmuo yra pajėgus vykdyti savo įsipareigojimus, be kita ko, teismas turi įvertinti skolinių įsipareigojimų kitimo dinamikos perspektyvą tokio asmens turimo turto ir jo gaunamų pajamų kontekste. Tai reiškia, kad nutartyje, kurioje išsprendžiamas bankroto bylos iškelimo klausimas, turi būti nurodyta, kokią konkrečiai dalį pajamų reguliariai (pvz., per metus, mėnesį, savaitę) galėdamos skirti įsipareigojimams vykdyti toks asmuo galėtų padengti visus įsipareigojimus. Be to, teismas, sprendamas, ar asmens gaunamos pajamos, dalį jų skiriamas skoliniams įsipareigojimams vykdyti, leidžia jam per protingą laikotarpį įvykdyti šiuos įsipareigojimus, turi aiškiai apibrėžti, koks laikotarpis, teismo vertinimu, konkrečiu atveju yra laikomas protingu. Esminis skolininkų interesas – grįžti į aktyvią ekonominę veiklą, išsaugant orumą, o kreditorių – atgauti skolas. Ar šių interesų pusiausvyra bus išsaugota, be kita ko, priklauso nuo skolininkui skolos grąžinimo laikotarpiu liekančių pragyventi lėšų ir termino, per kurį jis privalo vykdyti savo įsipareigojimus kreditoriams, ilgumo. Jei terminas, teismo nustatytas įsipareigojimams vykdyti, yra labai ilgas ar apskritai neapibrėžtas, jis labai ilgai ar neapibrėžtam laikui atideda asmens grįžimą į aktyvią ekonominę veiklą, pažeisdamas pirmiau nurodytą interesų pusiausvyrą, todėl negali būti pripažįstamas protingu terminu FABĮ nuostatų kontekste. Dėl to protingo termino nustatymas kiekvieniu konkrečiu atveju yra bylą nagrinėjančio teismo prerogatyva (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. balandžio 16 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-217-969/2015](#)).
12. Taigi, galima apibendrinti, kad nustatant nemokumo būklę turi būti nustatytos trys sąlygos: 1) skolų suma turi viršyti 25 MMA; 2) šių skolų mokėjimo terminai yra pasibaigę; ir 3) nėra galimybės per protingą terminą šias skolas padengti iš turimo turto ar gaunamų pajamų. Jeigu teismas nenustato šių sąlygų viseto, negalima konstatuoti, kad asmuo yra nemokus. Nagrinėjamu atveju yra nustatyta ir negincijama, kad pareiškėjų būseną atitinka dvi pirmąsias nemokumo sąlygas – jų skolų suma viršija 25 MMA ir šių skolų mokėjimo terminai yra pasibaigę.
13. Nagrinėjamoje byloje keliamas klausimas dėl trečiosios nemokumo sąlygos, t. y. ar pareiškėjai turi realią galimybę per protingą terminą padengti savo skolas iš turimo turto ar gaunamų pajamų. Pareiškėjai kasaciniame skunde teigia, kad teismai nukrypo nuo „protingo termino“ sąvokos aiškinimo, atsižvelgiant į šios bylos konkrečias aplinkybes (pvz., pareiškėjų amžių). Teismų apskaičiuotas terminas pirmą kartą, užkerta galimybę atkurti mokumą per protingą terminą. Taip pat teismai nepagrįstai nevertino skolinių įsipareigojimų kitimo dinamikos perspektyvos – skola gali didėti dėl skaičiuojamų palūkanų ir vykdymo išlaidų. Teismai pažeidė FABĮ 1 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas skolininkų teises ir kartu kreditoriaus ir skolininkų teisių balansą, nes apgynė tik kreditoriaus teises, nevertindami skolininkų interesų.
14. Teisėjų kolegija negali sutikti su kasaciniame skunde išdėstytais argumentais ir sprendžia, kad teismai pagrįstai konstatavo pareiškėjų mokumą, t. y. kad jie per protingą terminą gali įvykdyti savo įsipareigojimus kreditoriui. Nagrinėjamu atveju teismai nustatė, kad pareiškėjų skolos likutis yra 64 944,86 Eur, nesumokėta vykdymo išlaidų suma – 2597,79 Eur; iš šiuo metu gaunamų pajamų pareiškėjai per mėnesį gali skirti virš 550 Eur skolai sumokėti, jų pragyvenimui liktų dar apie 800 Eur ir skola būtų sumokėta per 9–10 metų terminą, kuris laikytinas protingu.
15. Teisėjų kolegija sutinka su teismų padaryta išvada, kad nustatytas įsipareigojimų įvykdymo terminas šiuo atveju laikytinas protingu. Kaip išaiškinta anksčiau nurodytoje kasacinio teismo praktikoje, nemokumą būtina skirti nuo nenoro atsiskaityti, laikino mokėjimų sutrikimo, gresiančio nemokumo ir situacijos, kai skolininko turtas nebepadengia jo įsipareigojimų. Teismai nustatė, kad šiuo metu pareiškėjai gauna pakankamas pajamas, kad galėtų savo įsipareigojimus įvykdyti per 9–10 metų terminą, o byloje nėra duomenų, kad pareiškėjo darbo sutartis yra terminuota, taip pat kada darbo teisiniai santykiai baigsis. Tai, kad pareiškėjai yra senyvo amžiaus ir galimai ateityje jų pajamos sumažės, neleidžia jų laikyti nemokiais jau šiuo metu, tokia situacija galėtų būti vertinama tik kaip gresiantis (bet ne neišvengiamas) nemokumas. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad vien pensinis amžius nelemia riboto asmens darbingumo – nagrinėjamoje byloje pareiškėjas, kuris yra pensinio amžiaus, dirba, o pareiškėja, nors ir nėra sulaukusi pensinio amžiaus ir neturi sveikatos sutrikimų, jau kelerius metus nedirba. Pats 9–10 metų terminas iš esmės taip pat nelaikytinas neprotingu, nors ir yra ilgesnis nei FABĮ 7 straipsnio 5 dalyje nustatytas mokumo atkūrimo plano įgyvendinimas. Kaip minėta, protingo termino nustatymas yra teismo prerogatyva, jis nėra nurodytas įstatymuose, taip pat nėra susietas su mokumo atkūrimo plano įgyvendinimo terminu, o tai, kad jis ilgesnis, nei pareiškėjams būtų patogus, nereiškia jo neprotingumo.
16. Kaip nurodyta anksčiau, kreditoriaus ir skolininkų teisių balansas priklauso, be kita ko, nuo termino, per kurį jie privalo įvykdyti savo įsipareigojimus kreditoriams, ilgumo. Taigi, teismams nustatius, kad skolą galima grąžinti per protingą terminą, ir nesant kitų argumentų, kaip šiuo atveju pažeidžiamas šalių interesų balansas, teisėjų kolegija nusprendžia, kad kreditorių ir skolininkų teisių balansas nagrinėjamoje byloje išlaikytas, o pareiškėjų argumentas laikytinas nepagrįstas.
17. Pareiškėjai teigia, kad teismai, padarę išvadą, jog pareiškėja galėtų pajamas padidinti, nes šiuo metu nededa pastangų susirasti darbą, nepagrįstai išplėtė FABĮ 2 straipsnio 2 dalies ir 5 straipsnio 8 dalies 1 punkto nuostatų turinį, nes ši aplinkybė negali turėti įtakos nustatant asmens mokumą bankroto bylos iškelimo stadijoje. Kasacinis teismas sutinka su pareiškėjais, kad būsimos pajamos nevertintinos nustatant asmens mokumą, tačiau atkreipia dėmesį, kad nors teismai iš tiesų padarė minėtą išvadą, tačiau į ją neatsižvelgė nustatydami pareiškėjų mokumą – teismai rėmėsi tik realiai tuo metu gaunamomis pareiškėjų pajamomis, nevertindami būsimų. Todėl ir šis pareiškėjų argumentas atmetinas kaip nepagrįstas.
18. Nors pareiškėjai teigia, kad teismai nevertino skolinių įsipareigojimų kitimo dinamikos perspektyvos (skola gali didėti dėl skaičiuojamų palūkanų ir vykdymo išlaidų, pareiškėjų pajamos gali pakisti į mažesnę pusę), tačiau teisėjų kolegija pažymi, kad teismas turi vertinti ne hipotetinę, o realią skolą ir esamą situaciją. Kaip minėta, vertinant skolinių įsipareigojimų kitimo dinamikos perspektyvą, reikia įvertinti, kokią konkrečiai dalį pajamų reguliariai (pvz., per metus, mėnesį, savaitę) galėdamos skirti įsipareigojimams vykdyti asmuo galėtų padengti visus įsipareigojimus, o šiuo atveju teismai tokį vertinimą atliko ir aiškiai bei konkrečiai nustatė, kokią sumą pareiškėjai gali skirti įsipareigojimams vykdyti per mėnesį, taip pat per kiek laiko skola būtų grąžinta. Teisėjų kolegija dar kartą pažymi, kad nemokumą reikia skirti nuo gresiančio nemokumo – šiuo metu esančią skolą pareiškėjai gali grąžinti per protingą terminą. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad pasikeitus faktinėms aplinkybėms, kuriomis grindžiamas reikalavimas iškelti fizinio asmens bankroto bylą, fizinis asmuo gali pakartotinai kreiptis į teismą dėl bankroto bylos iškelimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. sausio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-10-690/2018, 20 punktas). Todėl, padidėjus skolai ar pasikeitus pareiškėjų pajamoms, pareiškėjai turės galimybę vėl kreiptis į teismą dėl bankroto bylos fiziniams asmenims iškelimo.
19. Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais, konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas, sprenddamas dėl pareiškėjų mokumo (gebėjimo per protingą terminą grąžinti skolą), nepažeidė kasaciniame skunde nurodytų teisės normų ir nenukrypo nuo kasacinio teismo praktikos. Kasacinio skundo argumentai nesudaro teisinio pagrindo naikinti skundžiamą procesinio sprendimo. Dėl šios priežasties apeliacinės instancijos teismo nutartis paliktina nepakeista ([CPK 359 straipsnio](#) 1 dalies 1 punktas).

Dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo

20. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. spalio 4 d. pažymą apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, šioje byloje kasaciniame teisme patirta 2,16 Eur tokio pobūdžio bylinėjimosi išlaidų. Kadangi procesinių dokumentų įteikimo išlaidos kasaciniame teisme nesiekia minimalios valstybei priteistinos 5 Eur bylinėjimosi išlaidų sumos (Lietuvos Respublikos teisingumo ministro ir

Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011 m. lapkričio 7 d. įsakymas Nr. 1R-261/1K-355 „Dėl minimalios valstybei priteistinos bylinėjimosi išlaidų sumos nustatymo“, redakcija, galiojanti nuo 2020 m. sausio 23 d.), tai šių išlaidų atlyginimas valstybės naudai nepriteistinas ([CPK](#) 96 straipsnio 6 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu ir 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Šiaulių apygardos teismo 2021 m. sausio 6 d. nutartį palikti nepakeistą.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai   Sigita Rudėnaitė

Donatas Šernas

Egidija Tamošiūnienė